

Overbibliotekar Erland Kolding Nielsen har bedt mig fortælle lidt om tilblivelsen af de europæiske nationalbibliotekers organiserede samarbejde. Det bliver netop en fortælling, da hukommelsen har sorteret noget fra og resolutioners ord ikke altid svarer til den efterfølgende virkelighed; i mine få bevarede noter kan det være svært at skelne mellem objektivt referat og spontant-personlige kommentarer - men her kommer altså med alle disse forbehold historien om

Conference of European National Libraries

af fhv. overbibliotekar Torben Nielsen

- som det vistnok endte med at komme til at hedde, for begyndelsen var ret så uformel, "och därom kan jag ge besked / om herrn så vill, ty jag var med", omend kun som substitut for Det kongelige Biblioteks henholdsvis overbibliotekarer, der var forhindret i at være tilstede.

Begyndelsen var en smuk junidag, hvor sommerheden endnu ikke havde brændt sig fast - nærmere bestemt den 10. juni 1985, og stedet var i omegnen af Arles, hvor den daværende administrateur général for *Bibliothèque Nationale*, M. André Miquel, havde bedt nogle nationalbiblioteksrepræsentanter til frokost. De var kommet til Arles efter indbydelse af kulturministeren, Jack Lang, som havde indkaldt repræsentanter for bogens verden i videste forstand - forfattere, oversættere, boghandlere, biblioteksfolk - til en konference med titlen "Pour l'espace européen du livre" Europa var i denne sammenhæng forstået som EF-landene incl. de kommende: Spanien og Portugal samt - lidt arbitrært forekommer det - Schweiz og Østrig. Dertil, meget naturligt, Père Duval-Arnould fra Vatikanbiblioteket.

Programmet var omfattende; nævnes kan, at et stærkt lys kastedes over oversætternes vilkår, økonomiske som juridiske; dette udtrykkeligt begrundet i, at Europa er et mangesproget område, hvor kulturudvekslingen i høj grad må finde sted gennem oversættelser. På boghandelens område burde der tilstræbes enhedspriser indenfor sprogområder, der deltes af landegrænser - her havde franskmændene nogle høns at plukke med belgieme. Adskillige andre emner blev berørt, men nødvendigvis på et mere abstrakt og principielt plan. Det var, som M. Miquel sagde, "ganske fransk, med et vist præg af improvisation, men på den anden side alligevel med inspirerende indslag - "det kan

se lidt forvirret ud, men noget skal der nok komme ud af det". På biblioteksområdet gjorde han, hvad han kunne, og der kom også noget ud af det, i al fald for nationalbibliotekernes vedkommende.

Bag ved initiativet lå den monstrøse plan om et europæisk "nationalbibliotek", som man frygtede endnu spøjte i kulisserne, men den blev definitivt begravet i Arles: "...la bibliothèque européenne ne sera pas un bâtiment avec des collections propres, mais un système d'organisation et de travail en commun permettant notamment l'interconnexion des bases bibliographiques entre elles. Parmi toutes les dimensions de la coopération, l'une d'elles est manifestement prioritaire, la circulation et l'information bibliographique..."

Forestillingen om nationalbibliotekernes forpligtelser, både nationalt og i en international sammenhæng, er jo ikke ny, men ved etableringen af et fast samarbejde mellem de europæiske nationalbiblioteker vilde man få et værktøj til at overføre principperne til praktisk virkelighed indenfor en central og overskuelig kreds af biblioteker. (Jeg gjorde i denne forbindelse opmærksom på 1), at man skulde passe på ikke at dublere tilsvarende virksomhed inden for LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche), 2) at når man allerede var gået udenfor kredsen af EF-lande, burde de andre nordiske lande også være med. Hvordan forholdet til LIBER nu er, ved jeg ikke noget sikkert om (se dog nedenfor), men det øvrige Norden er kommet med: Norge var repræsenteret i Lissabon, Island, Finland og Sverige i Frankfurt). Arbejdskredsen omfatter således de lande, der er repræsenteret i Europarådet, over for hvilket man - som *Manuel Cabral*, overbibliotekaren i Lissabon, udtrykte det - i bedste mening skulde være en lobby. *Kenneth Cooper* (British Library) skulde være gruppens talsmand.

Frokosten ved Arles indgik ikke i hovedkonferencens officielle program, men den kom i al fald til at bære frugt. Det faldt i øjnene, at ikke mindst repræsentanterne for de lande, der stod på tærskelen til EF - Spanien og Portugal - var særdeles ivrige for samarbejdet, og den formelle konfirmation af samarbejdet skete efter indbydelse fra den portugisiske statssekretær for kultur ved et møde i Lissabon 5.-6. februar 1987, et vel tilrettelagt møde i Biblioteca Nacional, en bygning fra ca.1970, hvor der endnu var hyldeplads til 20 års accession! (Dette til inspiration for vore hjemlige autoriteter, som man også godt kan fortælle, at den portugisiske stat betalte deltagerens hotelregninger; som vores gamle islandske kollega Sigfús Blöndal sagde: Portugiserne skal være særdeles brave folk). Mødets konklusioner kan i deres helhed ses ved besøg i Det kongelige Biblioteks arkiv; følgende momenter kan fremhæves:

Styrket samkøring af nationale databaser.

Anmodning om støtte fra europæiske fællesmidler 1) til edb-behandling af nationale bibliografier, hvor disse måtte have et efterslæb, 2) til retroaktiv konversion af nationalbibliotekernes kataloger.

Nedsættelse af en arbejdsgruppe vedrørende anvendelsen af CD-ROM.

Skærpet opmærksomhed i nationalbibliotekerne (og nationalbibliografierne) over for "multinationale" publikationer.

Evaluering af nationalbibliotekerne efter "Conspectus"-princippet.

Etablering af en europæisk katalog over mikroformer; endvidere angivelse i nationalbibliografiene, hvor en publikation tillige foreligger som mikroform eller anden "præservationsform".

Søge europæiske midler til etableringen af et masse-præservationsprogram; der nævnes specielt behov - af klimatiske grunde - i de sydeuropæiske lande, og tillige i de tidligere kolonilande, der har bevaret kulturelle bånd til de gamle moderlande.

Og så naturligvis de rituelle besværgelser om de nødvendige finanser.

Møderesolutioner kommer let til at tage sig ud som velformulerede almindeligheder, men jeg kan med overbevisning sige, at drøftelserne gik tæt på de konkrete spørgsmål, således som det netop kan ske, når deltagerne ikke er flere, end at de kan sidde om et conferencebord; vi var ialt 16, og det stod nu klart, at arbejdskredsen var kommet for at blive. Det følgende møde fandt sted i *Frankfurt am Main* 13. - 14. oktober 1988.

Inden da havde to emner, således som det var bestemt i Lissabon, været til særskilt behandling: *CD-ROM-projektet* og *CONSPECTUS-spørgsmålet*. Det første rimeligt nok med udgangspunkt i samarbejdet mellem *British Library* og *Bibliothèque Nationale*; man havde efter nøje prøvelse valgt det amerikanske *Online Computer Services (OCLC)* som software-leverandør, og dertil havde også *Library of Congress*, *Deutsche Bibliothek* og det canadiske nationalbibliotek sluttet sig. I Frankfurt blev det besluttet, at nationalbibliotekerne i Danmark, Grækenland, Nederlandene, Portugal, Spanien og Sverige skulde deltage i det videre arbejde.

CONSPECTUS¹⁾ var blevet drøftet sammen med *LIBER Conspectus Group*, og læser jeg papirerne rigtigt, sporer jeg en vis tøven, bl.a. fordi forbilledet, der er amerikansk, nødvendigvis må underkastes betydelige revisioner for at tilpasses europæiske forhold. Denne tøven ses også af, at der ikke blev truffet nogle beslutninger i sagen; ikke alle var lige overbeviste om, i hvilken grad det var muligt at "måle" bibliotekernes værdi efter dette mønster, og hvis mine notater eller min hukommelse ikke svigter, skete der kun det, at mødets vært, generaldirektør *Klaus-Dieter Lehmann*, efter at have redegjort for tre stadier i arbejdet: 1) en europæisk konference, 2) et

uddannelsesprogram, 3) udvikling af specifikke europæiske emnegrupper, samt fastslået, at der fremtidig måtte være et europæisk Conspectus-kontor foruden et i hvert land, spurgte, om nogen kunde tænke sig at gå videre med sagen. Om der senere er sket noget, ved jeg ikke.

Blandt andre emner, der blev berørt på Frankfurtmødet, var *konversion* til maskinlæsbar form af nationalbibliotekskataloger, hvorved Kenneth Cooper fastslog, at forsøg med scanning endnu ikke var faldet tilfredsstillende ud.

Om *bogkonservering* påpegede Kurt Nowak (Frankf. a. M.), at det franske system var meget godt, men ikke vilde kunne tillades i Tyskland af miljøhensyn (ozon). Et kombineret system var undervejs fra Østrig, hvor der også vilde blive afholdt introduktionskurser; side-for-side-konservering dog i Leipzig.

Birgit Antonsson (Stockholm) rejste spørgsmålet om præservering af mikrofilm, og hvad overførsel af trykt materiale til andre media angår påpegede Lehmann vigtigheden af brugernes accept.

Dette fremkaldte et forsvar for bogen som medium af Jul Christophony (Luxembourg), der blev medforfatter til en resolution, der snildt (og for en gammel bogmand opmuntrende) kombinerer elektronikken og bogkonserveringen - de to hovedtemaer - således, at de ikke er modstridende, men sammenhængende elementer. Den fortjener at citeres i sin helhed (her i den engelske version):

At a meeting in Frankfurt on the 13th of October the directors of national libraries of the Council of Europe adopted the following resolution:

While welcoming the progressive computerisation of their services and the systematic development of methods of electronic information provision, they remain convinced that the book on its traditional form will retain its full importance in the future as a basic research tool. This will apply particularly to the arts and humanities, as in their case it is not simply a matter of searching for the latest piece of information or even an *article* (as happens with many technical or scientific works or periodicals), but a question of mastering, for a certain period of time, a new field of knowledge by consulting books, *real books*, fiction or non-fiction. These new worlds have to be explored by the simultaneous use of a fairly large number of works (and certainly far more than the number of screens available for any single user), selecting individual work patterns and following individual trains of thought without being hampered by the technical constraints of the method of investigation.

It follows from this that we cannot simply abandon the millions of volumes accumulated on our shelves after transferring their contents to a CD-ROM or video disk; our responsibility is to prolong their life as much as possible in order to allow future generations to experience both the vital satisfaction and the necessary opportunity of communicating directly with all the thought of past centuries. Future generations should be free to explore the printed output of the entire world in an experience which is essentially satisfying to both the eye and the mind.

It is for this reason that the library directors earnestly request the authorities to grant them the necessary funds to conserve and restore antiquarian books under the best possible technical conditions. Likewise they urge them to retain, for the foreseeable future, both systems of provision: on video disk or digital optical disk by all means, but also and to a major extent, in traditional book form.

Sådán, som det hedder på nudansk.

- 1) CONSPECTUS, udviklet i USA af RLG (Research Libraries' Group), er et system til beskrivelse af samlinger og samlingsopbygning i koder, der kvantificerer dækningsgraden med hensyn til især sprog og niveau.

